

Toespraak van de Voorzitter van de Eerste Kamer, mr. Yvonne E.M.A. Timmerman-Buck bij de opening van de tentoonstelling SCHITTERING op 19 oktober 2007 in het Aboriginal Art Museum in Utrecht.

Dear Mrs. Casey, dear Mr. Pootchemunka,

I would like to thank you very much. It is with great joy that on behalf of the Dutch people I accept these law poles as a sign of peace and reconciliation. The Aurukun Wik Law Poles will remain a lasting remembrance of the first contact between Dutch sailors and the Aboriginal population of Australia in 1606 and of the very special year of commemoration that Australia and the Netherlands celebrated in 2006.

Dames en heren,

Ik heb de uitnodiging om de tentoonstelling in dit Aboriginal Art Museum te openen en deze law poles in ontvangst te nemen bijzonder op prijs gesteld. Niet alleen omdat ik als Voorzitter van de Eerste Kamer – als voorzitter van een volksvertegenwoordigend orgaan – uitgenodigd ben, maar ook omdat ik vorig jaar als voorzitter van een parlementaire delegatie het gebied bezocht heb waar deze poles vervaardigd zijn.

In Aurukun leerden wij de prachtige "law poles" kennen. De symboliek van deze wetpalen heeft grote indruk gemaakt. Het gaat om kunstwerken die alleen worden vervaardigd bij bijzondere gebeurtenissen. Dat speciale wetpalen zijn gemaakt voor Nederland, om de gebeurtenissen rondom de Nederlandse landing op het grondgebied van de Aboriginals in de 17^e eeuw te herdenken, is dan ook een markant gebaar. Nederland mag dankbaar zijn voor deze wetpalen omdat ze verzoening en vrede symboliseren.

In Aurukun werd ons verteld over het gebruik van ceremoniële inwijding, het zogenaamde 'inzingen', van wetpalen dat ook gericht is op bescherming tegen spirituele krachten. Ik kijk er werkelijk naar uit deze ceremonie zo dadelijk van dichtbij te mogen meemaken.

Ik zou graag even terug willen gaan naar de aanleiding tot deze bijzondere bijeenkomst.

In 1606 kwam de autochtone bevolking van Australië's Cape York

Peninsula voor het eerst oog in oog te staan met Europeanen door de aankomst op het Australische vasteland van het schip 'Duyfken' van de Nederlands Oostindische Compagnie.

De landing van de Duyfken op de noordkust van Australië markeert het begin van een lange relatie tussen Nederland en Australië. Zowel in Nederland als Australië is in 2006 met tal van activiteiten de vierhonderdste verjaardag van dit eerste contact herdacht. Tot deze activiteiten behoorden het bezoek van Kroonprins Willem-Alexander en prinses Máxima aan Australië, een bezoek van de Minister-president, maar ook – ik refereerde er al aan – het bezoek dat een Nederlandse parlementaire delegatie, onder mijn leiding, van 8 tot 15 oktober 2006 op uitnodiging van het Australische Parlement aan Australië bracht.

Tijdens deze parlementaire reis kregen de thema's aandacht die in het Programma van Activiteiten Nederland-Australië 400 jaar vriendschap centraal stonden:

- de rol van Nederlanders bij het in kaart brengen van Australië;
- de bijdrage van de Nederlandse strijdkrachten aan de verdediging van Australië tijdens de Tweede Wereldoorlog;
- de emigratie van Nederlanders naar Australië in de 20e eeuw;
- verschillende aspecten van de huidige relatie op gebieden als kunst, cultuur, onderwijs, wetenschap, sport, buitenlands beleid en handel.

In de hoofdstad Canberra en in de steden Melbourne en Brisbane hebben wij gesprekken gevoerd met diverse politici (ministers en parlementsleden) die op nationaal niveau, respectievelijk het niveau van regionale staten, in Australië actief zijn. Deze gesprekken reflecteerden de bijzondere historische banden, maar vooral ook de uitstekende economische, sociale en politieke betrekkingen die thans tussen Australië en Nederland bestaan. Australië is een land dat 185 keer zo groot is als Nederland. Toch lopen de bevolkingsaantallen niet zo ver uiteen en zijn er veel parallellen tussen de beide landen: grote welvaart, sterk in vele economische sectoren, waaronder industrie en de dienstensector. Beide landen zijn multiculturele samenlevingen.

Een van de hoogtepunten van de reis was voor ons het bezoek aan het gebied van de Wik in het hoge noorden van Queensland, de naar het noorden uitstekende punt aan de oostkant van Australië. Met een klein motorvliegtuig vlogen wij van de stad Cairns naar de afgelegen nederzetting Aurukun, 100 kilometer ten zuiden van het

bauxietstadje Weipa. In Aurukun wonen ongeveer 1100 mensen, waarvan 900 tot de Aboriginal bevolking horen. Ik herinner me nog goed ons bezoek aan het gemeenschapshuis waar de Aurukun Shire Council is gevestigd. Wij waren onder de indruk van de inspanningen die geleverd worden om aan de jeugd goede scholing te geven en de bevolking mogelijkheden te bieden om tot betaalde arbeid te komen.

In Aurukun bezochten wij ook het Wik & Kugu Arts and Crafts Centre. Dit centrum staat onder beheer van het Queensland Indigenous Arts and Marketing Export Agency (QIAMEA), een initiatief van de regering van Queensland om inheemse kunst en cultureel handwerk te bevorderen door het organiseren van exportactiviteiten op statelijk, nationaal en internationaal niveau. De delegatie sprak er met lokale kunstenaars.

U kunt zich voorstellen dat het mij beroert dat ik kunstwerken zoals ik die een jaar geleden daar in het afgelegen noorden van Australië heb gezien, nu hier in eigen land, in dit Aboriginal Art Museum, in Utrecht zie.

Wij hebben in het gebied van Aurukun en Weipa emotionele verhalen gehoord van de nakomelingen van de oorspronkelijke bewoners over de strijd die hun voorouders met de eerste Europese bezoekers van de Kaap hadden geleverd. Het verhaal van de aanmering van de Duyfken op Kaap Keerweer en de verdediging door het Wik volk van hun land is in de volksmond gekend als de "turnback story". Het wordt nog steeds doorverteld en maakt deel uit van de rijke mondiale geschiedenistraditie van het Wik volk. De term "turnback" verwijst naar het historisch gegeven dat de lokale bewoners erin slaagden gewapende Nederlandse zeevaarders tot terugkeer te dwingen. De "turnback story", samen met de logboeken van Duyfken's kapitein, Willem Jansz, geeft ons een idee van wat de impact moet geweest zijn van die eerste ontmoeting van culturen voor zowel de Nederlandse scheepslieden als de traditionele beheerders van de streek Wik. De (Nederlandse) naam 'Keerweer' is vermoedelijk al in 1606 aan deze kaap is gegeven. Op de kaarten van Nederlandse ontdekkingsreizigers uit het begin van de 17^e eeuw is de aanduiding 'Keerweer' reeds te vinden, evenals typische andere Nederlandse benamingen.

Met veel verdriet maakten de vertellers tijdens ons bezoek gewag van de 'moord' door hun voorvaders op blauwogige baby's die begin 17e eeuw geboren zijn. De door Europeanen verwekte kinderen werden vaak aangezien voor geesten die een gevaar vormden voor de zwarte, oorspronkelijke bewoners. We moeten vaststellen dat de

botsing van culturen aan het begin van de 17^e eeuw destijds van beide kanten met geweld gepaard is gegaan. Het valt echter alleszins te begrijpen dat de Nederlandse ontdekkingsreizigers die over krachtiger wapentuig beschikten dan de inheemse bevolking, niet als vredelievende bezoekers werden beschouwd.

Te meer is het dan ook bijzonder dat nakomelingen van de oorspronkelijke bewoners van het gebied deze law poles als verzoeningsgeschenk voor de Nederlandse bevolking hebben vervaardigd.

Graag wil ik bij deze gelegenheid vermelden dat op voorstel van de parlementaire delegatie die Australië heeft bezocht, de beide Kamers van de Staten-Generaal hebben besloten een klein herinneringsmonument op te richten op Kaap Keerweer, meer precies bij Point Duyfken, het punt waar het schip de Duyfken in 1606 geland is. De Nederlandse ambassadeur in Australië, de heer Niek van Zutphen is gevraagd de verdere voorbereidingen hiervoor te treffen.

De law poles die ik zojuist in ontvangst heb genomen, zijn te zien op de schitterende tentoonstelling die in dit museum is ingericht. De tentoonstelling heeft als thema "Schittering". Juist de wetpalen passen binnen dit thema. 'Schittering' verwijst immers niet alleen naar het effect van technieken die met name in de Australische Aboriginal kunst worden gebruikt. 'Schittering' heeft ook een zekere aantrekkelijkheid, aantrekkingskracht. Ook daarvan is sprake bij deze symbolen voor verzoening en vrede. De wetpalen zullen zonder twijfel schitteren in het Aboriginal Art Museum.

Dear Mrs. Casey, dear Mr. Pootchemunka, Let me turn to you again. I had the privilege of meeting you, Mr Pootchemunka, during our trip to Australia. I am very pleased that you are now here and hopefully you will enjoy your stay in the Netherlands as much as we enjoyed our trip to Australia. You are very welcome in our country. I have just briefly tried to explain what you have taught me about the history of your land and about the law poles. It is an absolute honour that special law poles have been made for the Netherlands and I am even more honoured to accept the poles today on behalf of the Dutch citizens. Thank you again.

Dames en heren, laat mij vanmiddag afsluiten met te zeggen dat de gift van de wetpalen aan Nederland een kroon is op de viering van 400 jaar vriendschap tussen Australië en Nederland.

Ik hoop dat u allen en vele bezoekers na vandaag zullen genieten van de tentoonstelling. Graag verklaar ik de tentoonstelling "Schittering" voor geopend.